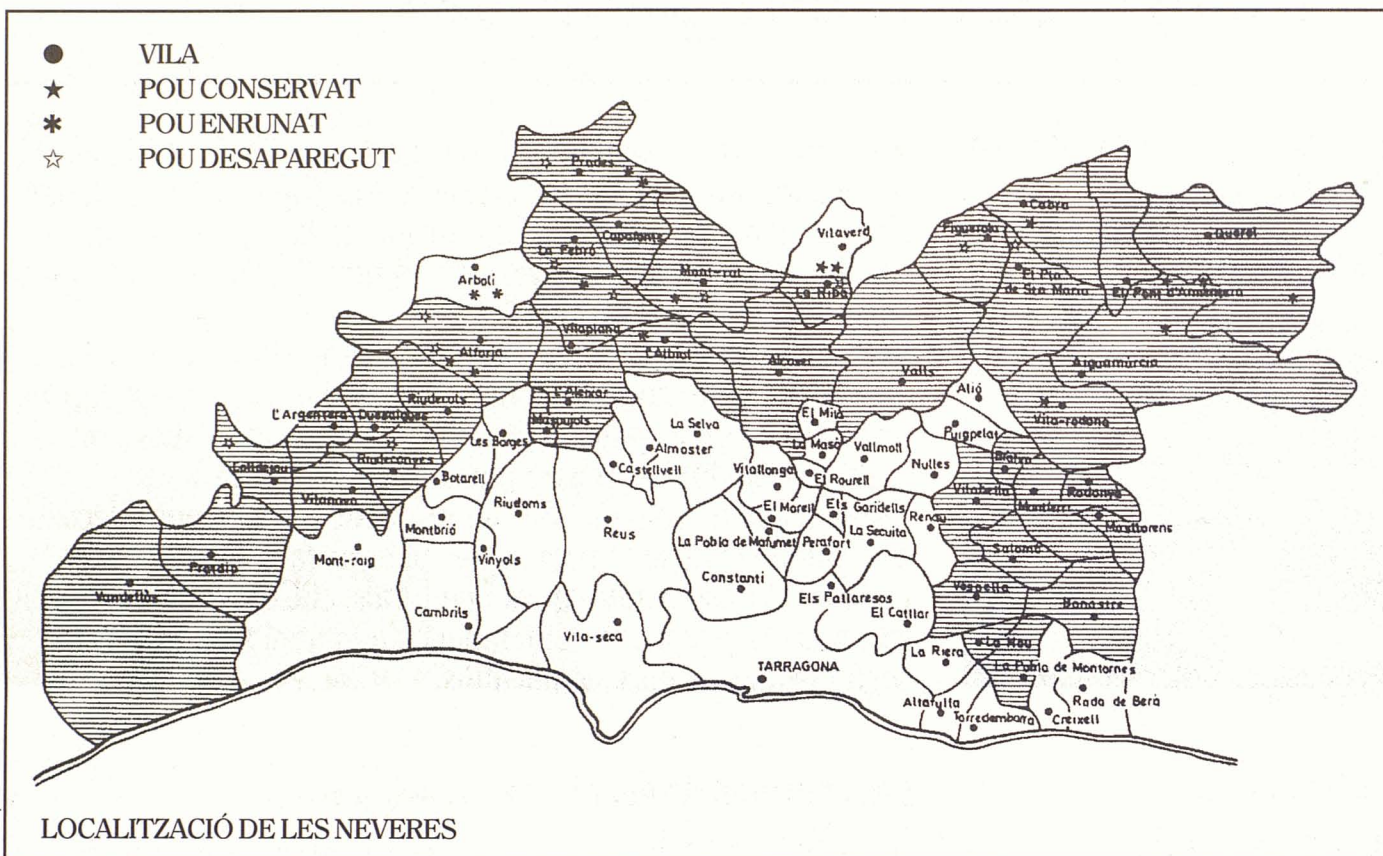

La nevera del Prat

MAPA EXTRET DEL LLIBRE NEVERES PRE-INDUSTRIALS (POUS DE NEU) AL CAMP DE TARRAGONA

El 1987, Ramon Amigó va publicar a les Edicions del Centre de Lectura el llibre *Neveres pre-industrials (pous de neu) al Camp de Tarragona*. Aquest treball, fruit de les seves investigacions en tots aquells indrets del Camp on algun indici fes pensar en l'existència, temps enrera, d'algun pou de neu, s'ha vist

enriquit darrerament amb l'aparició d'un nou document *-no pas de paper ni de pergami, sinó de carn i ossos, ple de simpatia i d'estusiasme*, com ell mateix explica- que contradiu una de les conclusions del treball. Concretament, aquella que fa referència a la Nevera de Pratdip i que apareix a la pàgina 81 del llibre esmentat.

Em refereixo a Pratdip. Quan vaig recórrer els pobles i llocs del Camp en els quals em semblava que hi podia haver hagut emmagatzematge de neu o de gel, en èpoques en què aquesta mercaderia era objecte d'exploració mercantil, vaig començar per Vandellòs

i, recorrent tot el semicercle de muntanyes que clouen la comarca, vaig arribar fins a Montagut i Selma, tocant al Penedès. Vaig fer una consulta, doncs, a Pratdip, amb un resultat que semblava positiu però que, llavors, no ho va ésser. El meu comunicant, el

Llorenç Marco, conegut pel Bledo, un home net d'una edat bastant avançada, gentil i servicial, va parlar de la Nevera com d'un bocí de vessant i va afirmar que el nom li venia d'ésser un lloc molt fred, a l'hivern, perquè durant una colla de mesos no hi arriba ni una ullada de sol. I que no hi havia hagut cap pou de neu.

L'edat, la claredat de memòria i l'honradesa que es dedueixen del discurs d'aquell vilatà van bastar perquè li féssim plena confiança. A més, altres dos homes d'edat del poble, amb els quals en vam fer comentaris, no havien ni tan sols sentit a parlar mai de pous de neu, o de gel, i no sabien què cosa eren.

En aquella ocasió, vam voler inspeccionar fins i tot el Pandero, el Bracet i l'Olleta, tres gorgs que hi ha al barranc de l'Aguiler, no fos cas que algun d'aquells clots hagués estat la Nevera, és a dir, el pou, i que se'n veiessin senyals que en poguessin ésser un testimoniatge. Però, no: eren, senzillament, uns gorgs, que feien de piscina per a la joven-

M'agrada de fer pública aquesta experiència sobretot perquè la puguin tenir present els subscriptors de les publicacions del Centre de Lectura que guardin el meu llibre, o aquelles altres persones que -sense ésser-ne subscriptores- l'haguessin obtingut. Però m'agrada també com a confirmació que els noms de lloc tradicionals corresponen sempre a unes realitats, existents o desaparegudes, perquè els noms de lloc no havien respost mai a uns sistemes arbitraris de creació.

tut de la vila quan, a l'estiu, es mantenien plens d'aigua.

Tot això que llavors va ésser la nostra veritat, que semblava ben comprovada, va quedar reflectit a la pàgina 81 del nostre llibre *Neveres pre-industrials (pous de neu) al Camp de Tarragona*, publicat per les edicions del Centre de Lectura, en 1987. Es va incloure en un apartat titulat *Topònims enganyadors*, perquè aquell nom delatava una nevera que cap dels homes que vam trobar no sabia que hagués existit. I dèiem que caldria admetre que això era així, a no ésser que, un dia, aparegués un document que donés fe d'una veritat diferent.

I vet aquí que acaba d'aparèixer el document. Com passa tantes vegades en el terreny de la investigació, s'ha fet present per una pura casualitat. A Pratdip, acompanyant un amic que investiga a l'entorn d'una altra matèria i, parlant, parlant, amb el Josep M. Parreu Bargalló, de cal Quico Trumfo, que té cap a 95 anys, va sortir la Nevera i una afirmació contrària a l'anterior: ell sabia que hi havia hagut un clot que havia servit per a posar-hi neu, *en això de cal Capet*. I a cal Capet vam trobar el document original, no pas de paper ni de pergami, sinó de carn i ossos, ple de simpatia i d'entusiasme: la senyora Rosa Rovira Escoda, que va arribar en aquest món per allà a l'any 1912. Ella ja no havia vist mai la nevera sencera, sinó només un clot al peu d'un marge alt, a la partida de la Güena, de l'hort de cal Rafelet

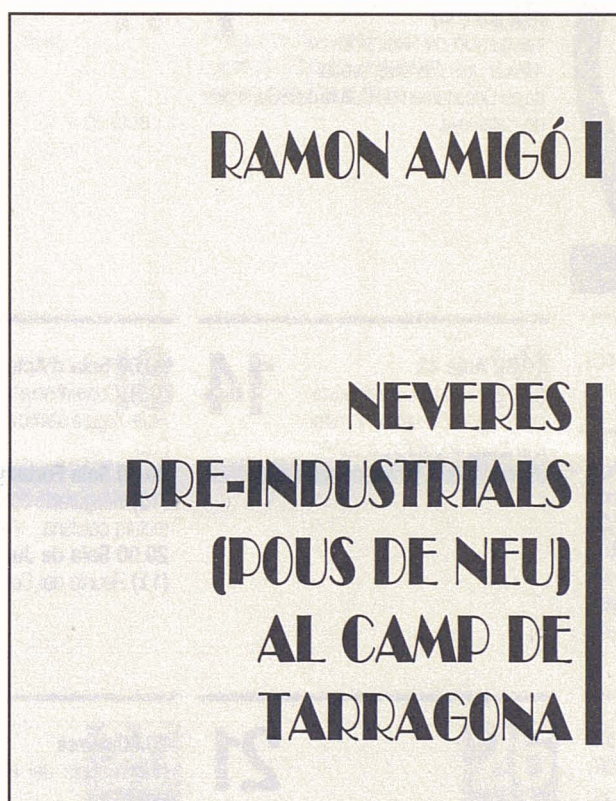
cap dalt, a la banda del cirerer, a la part de la Farga. Diu que el clot podia tenir quatre o cinc metres de diàmetre, o potser més. Ara, ja no queda ni clot perquè, durant molts anys, hi van anar tirant tota la brossa que produeixen els conreus i es va anar tapant. Ja no se'n veu res, però recorda que hi havia unes pedres grosses, ben tallades, i que la gent que ja era vella quan ella encara era joveneta explicava que, antigament, s'hi posava neu.

Resulta ben evident que hi havia hagut el pou. Pot contribuir encara a refermar l'evidència que el Josep M. Parreu comentés que aquella terra havia estat del comú abans de pertànyer a cal Capet, cosa que concorda amb el fet que els pous acostu-

cionari, ja no se'n devia empouar; Madoz només parla de pous de neu a Alforja.

Per tot això, convindria de fer esmenes al meu llibre perquè, si s'hagués de publicar ara, el contingut negatiu de la pàgina 81, en la qual la Nevera de Pratdip es diu que no ha existit mai, s'hauria de traslladar, amb un contingut positiu, a la pàgina 84, en la qual es parla de *Topònims orientadors*.

Aquest trasllat repercutiria en alguns altres sectors de l'obra, particularment en el nombre de pous inventariats, que passaria de 28 a 29. I caldria posar un estel (significant pou desaparegut) al terme de Pratdip del mapa que il·lustra la localització de les neveres.

maven a ésser de les universitats que, generalment, n'arrendaven l'explotació.

Dissortadament, a l'arxiu municipal no s'ha trobat cap llibre ni cap paper relacionat amb la neu, segons afirma el Francesc Escoda, de cal Fossier, que havia estat secretari de l'Ajuntament, durant molts anys, i que va col·laborar en l'ordenament dels papers vells municipals.

El pou es devia deixar de fer servir en el primer quart del segle passat, potser a partir de la Guerra del Francès, o per allí, si no abans. El diccionari geogràfic-estadístic de Pascual Madoz, publicat entre 1845 i 1850, no diu que a Pratdip s'exploti la neu, però tampoc no ho diu quan parla d'altres poblacions en les quals s'havia explotat intensament. Ni a Pratdip ni en aquelles altres poblacions, a l'època de formació del dic-

Resultaria ésser el pou del Camp més pròxim al litoral, situat a tan poca altitud com els també desapareguts de la Riba i, junt amb el de Colldejou, el més occidental.

M'agrada de fer pública aquesta experiència sobretot perquè la puguin tenir present els subscriptors de les publicacions del Centre de Lectura que guardin el meu llibre, o aquelles altres persones que -sense ésser-ne subscriptores- l'haguessin obtingut. Però m'agrada també com a confirmació que els noms de lloc tradicionals corresponen sempre a unes realitats, existents o desaparegudes, perquè els noms de lloc no havien respost mai a uns sistemes arbitraris de creació.